22.4.2024 Pääsiäiskauden neljännen viikon maanantaina

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

”Kesareassa oli Cornelius -niminen mies, joka palveli sadanpäällikkönä niin sanotussa Italialaisessa kohortissa. Hän oli hurskas ja jumalaapelkäävä, niin kuin koko hänen perhekuntansakin, hän antoi runsaasti almuja juutalaisille ja rukoili alati Jumalaa. Kerran hän iltapäivällä yhdeksännen tunnin vaiheilla näki näyssä selvästi Jumalan enkelin, joka tuli hänen luokseen ja sanoi: ”Cornelius!” Cornelius tuijotti peloissaan enkeliä ja kysyi: ”Mitä tahdot, herra?” Enkeli vastasi: ”Rukouksesi ja almusi ovat uhrina nousseet Jumalan eteen, ja hän on muistanut sinut. Lähetä nyt miehiä Joppeen noutamaan tänne Simon, jota kutsutaan myös Pietariksi. Hän asuu Simon -nimisen nahkurin luona, jonka talo on meren rannalla.” Kun enkeli tämän puhuttuaan oli mennyt pois, Cornelius kutsui luokseen kaksi palvelijaansa sekä yhden läheteistään, hurskaan sotilaan. Hän kertoi heille kaiken ja lähetti heidät Joppeen. Seuraavana päivänä, kun miehet olivat matkalla ja jo lähestyivät kaupunkia, Pietari nousi kuudennen tunnin vaiheilla katolle rukoilemaan. Hänen tuli nälkä ja hän halusi ruokaa, mutta sillä aikaa kun ateriaa valmistettiin, hän joutui hurmoksiin. Hän näki taivaan avoinna, ja taivaasta tuli alas ikään kuin suuri purjekangas, joka laskettiin maahan neljästä kulmastaan kannateltuna. Siinä oli kaikenlaisia maan eläimiä, nelijalkaisia ja matelijoita, sekä taivaan lintuja. Samassa hän kuuli äänen: ”Nouse, Pietari! Teurasta ja syö!” Mutta hän vastasi: ”Ei, ei, Herra! En ole koskaan syönyt mitään epäpuhdasta tai kiellettyä.” Silloin ääni puhui uudelleen: ”Minkä Jumala on puhdistanut, sitä älä sinä sano epäpuhtaaksi.” Tämä tapahtui kolmesti. Heti sen jälkeen kangas nostettiin taivaaseen. (Ap.t. 10: 1 – 16)

Yllä oleva teksti aloittaa pidemmän kertomuksen, joka jatkuu aina luvun yksitoista jakeeseen kahdeksantoista asti. Nyt esillä on kaksi eri henkilöä ja heidän kokemansa näyt. Kertomusta voi pitää perinteisenä kääntymiskertomuksena, ja se tuo mieleen jo aikaisemman kertomuksen etiopialaista hoviherrasta.

Kesarea tarkoittaa nyt Herodes Suuren rakennuttamaa Välimeren rannalla olevaa kaupunkia, joka toimi Palestiinan pääkaupunkina noin 600 vuoden ajan. Siellä olivat maaherrojen hallintorakennukset ja asunnot. Sadanpäällikkö oli noin sadan sotilaan johtaja. Kohortissa oli noin 600 sotilasta ja se jakaantui kenturioihin, joissa oli noin 80 miestä. Tätä johti sadanpäällikkö. Italialainen kohortti tunnetaan historiasta, mutta mainitaan ensimmäisen kerran noin vuoden 69 paikkeilla Syyriassa.

”Hän oli hurskas ja jumalaapelkäävä” on Luukkaan tyylikeino ylistää jotakin. Myöhemmin Pietari sanoo samat sanat, kun hän on Corneliuksen kodissa. Cornelius linkittyy synagogaan myös sillä tavoin, että hän ”yhdeksännen tunnin vaiheilla” oli rukoilemassa, tällöin ainakin osalla juutalaisista

oli (on) tapana lukea rukouksia.

Enkelin ilmestyminen Corneliukselle merkitsee sitä, että hänen kastamisensa ja pakanalähetyksen alku ei ole ihmisen aikaansaannosta, vaan tapahtuu jumalallisen väliintulon kautta. Mitään selityksiä Pietarin hakemiselle enkeli ei anna, ihmisen piti hyväksyä tämä määräys ylhäältä. Enkeli ilmoitti: ”Rukouksesi ja almusi ovat uhrina nousseet Jumalan eteen, ja hän on muistanut sinut.” Cornelius pakanana oli hyväksytty, hänen ei tarvinnut kuulua ”valittujen joukkoon”.

”Pietari nousi kuudennen tunnin vaiheilla katolle rukoilemaan.” Jälleen meillä on juutalainen rukoushetki, ja samalla tavoin kuin Corneliuksenkin kohdalla, rukous on näyn edellä. Tuon alueen talot ovat tasakattoisia, ja niitä käytettiin myös oleskelupaikkana.

Suuri purjekangas laskettiin maahan ja siinä oli kaikenlaisia maan eläimiä. Kun edellä on kerrottu Pietarin olleen nälkäinen ja ateriaa valmistettiin, niin todennäköisesti näyssä oli kyse aterian kattamisesta.

”Siinä oli kaikenlaisia maan eläimiä, nelijalkaisia ja matelijoita, sekä taivaan lintuja.” Tämä viittaa maailman luomiseen. Ensimmäinen Mooseksen kirja, ensimmäinen luku, sisältää samanlaisia kohtia Jumalan luodessa maailmaa. Tätä luotua maailmaa ihmisen tuli hallita. Tämän mukaan kiellettyjä ruokia koskevat säännökset kumoutuvat. Näitä säännöksiä löytyy esimerkiksi 3. Moos. 11: 2 – 23 ja 5. Moos. 14: 3 – 20.

Pietarille tämä oli uutta: ”En ole koskaan syönyt mitään epäpuhdasta tai kiellettyä.” Mutta ääni todisti: ”Minkä Jumala on puhdistanut, sitä älä sinä sano epäpuhtaaksi.” Näemme tekstin jatkuessa, että Pietari ei heti ymmärtänyt, mitä näky tarkoitti.

Päivän evankeliumi

”Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä. Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö. Tämä on se leipä, joka on tullut alas taivaasta. Se on toisenlaista kuin se ruoka, jota teidän isänne söivät: he ovat kuolleet, mutta se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Näin Jeesus puhui opettaessaan Kapernaumin synagogassa. Tämän kuultuaan monet hänen opetuslapsistaan sanoivat: ”Sietämätöntä puhetta. Kuka voi kuunnella tuollaista?” Jeesus tiesi, että hänen sanansa olivat herättäneet opetuslapsissa ärtymystä, ja hän sanoi heille: ”Loukkaako tämä teitä? Miten käykään, jos te näette Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä hän ennen oli! Henki yksin tekee eläväksi, lihasta ei ole mitään hyötyä. Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä. Teidän joukossanne on kuitenkin muutamia, jotka eivät usko.” Jeesus tiesi näet alusta

alkaen, ketkä eivät uskoneet ja kuka hänet kavaltaisi. Hän jatkoi: ”Juuri siksi sanoinkin teille, ettei kukaan voi tulla minun luokseni, ellei Isä sitä hänelle suo. Monet Jeesuksen opetuslapset vetäytyivät tämän jälkeen joukosta eivätkä enää kulkeneet hänen mukanaan. Jeesus kysyi niiltä kahdeltatoista: ”Aiotteko tekin lähteä?” Simon Pietari vastasi hänelle: ”Herra, kenen luo me menisimme? Sinulla on ikuisen elämän sanat. Me uskomme ja tiedämme, että sinä olet Jumalan Pyhä.” (Joh. 6: 56 – 69)

Teksti jatkuu siitä, mihin jäimme viime perjantaina ja toistaa Jeesuksen puhetta hänen lihansa syömisestä ja verensä juomisesta. Tekstimuoto voi vastata apostoli ja evankelista Johanneksen seurakuntien eukaristian muotoa.

”Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa ja minä pysyn hänessä” kuvaa ehtoollisen osallistujan ja Jeesuksen välistä suhdetta. Tämä ei merkitse sitä, että olisimme jumalia tai tuntisimme Jumalan syvimmän olemuksen. Mutta se merkitsee osallisuutta jollain tasolla Jumalan elämästä. Vastaavasti Jumalalla on osallisuus meidän elämästämme.

”Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö.” Tämä lause selvittää eukaristian, ehtoollisen sakramentin merkitystä. Ihminen, joka osallistuu ehtoolliseen, saa elämän Jeesukselta. Jeesus on saanut elämän Isältä. Tällä selitetään sitä, että ehtoolliseen osallistuja on Jeesuksen kautta yhteydessä Jumalaan Isään.

”Tämä on se leipä, joka on tullut alas taivaasta. Se on toisenlaista kuin se ruoka, jota teidän isänne söivät: he ovat kuolleet, mutta se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti.” Tässä tuodaan ero israelilaisten erämaassa syömän mannan ja ”tämän leivän” välillä. Manna auttoi historiallisessa tilanteessa, mutta ei tuonut iankaikkista elämää. Sen tuo ”tämä leipä”.

Kertomuksen loppuosassa tulee esille opetuslasten uskon kestävyys. Tutkijoiden mukaan Johannes on osoittanut tämän osion omien seurakuntiensa jäsenille. Heille tuodaan esille se, että jo Jeesuksen aikana kaikki eivät pysyneet uskossa. Samaa luopumista uskosta oli myös Johanneksen seurakunnissa. Johannes siis selittää oman aikansa uskosta luopumista sillä, mitä tapahtui Jeesuksen opetuslapsille.

Jeesus opetti synagogassa. Ihmiset olivat kokoontuneet yhteen ja rukoilivat, kuuntelivat kirjoituksia ja niitä seuraavaa opetusta. Kirjoitusten joukossa luettiin aina myös Tooraa eli lakia. Jeesus opetti tällaisessa tilanteessa koettaen osoittaa, että Hän noudattaa myös lakia. Hän yritti avata kuulijoiden silmät näkemään, että profeettojen ennustukset olivat toteutumassa.

Paikalla oli erilaisia Jeesuksen opetuslapsia. Todellakin erilaisia, osa heistä luopuisi Jeesuksesta

Hänen puheensa jälkeen, osa pysyisi Hänen kanssaan. Olivatko luopumassa olevat todellisia opetuslapsia? Vai seurasivatko he Jeesusta saamansa materian (leivän) takia? Ymmärsivätkö he oikealla tavalla Jeesuksen opetusta? Vai luulivatko he Jeesuksen opettavan heitä kannibalismiin, syömään ihmislihaa ja juomaan ihmisverta? Jeesus koetti opettaa heille sen, mistä Vanha testamentti puhuu ennakkoon osittain salatussa muodossa. Luopujat eivät ymmärrä, he ovat materialisteja, eivätkä ymmärrä hengellistä elämää. Heidän reaktionsa on: ”Sietämätöntä puhetta. Kuka voi kuunnella tuollaista?” Teksti ei kuitenkaan tuo tarkasti esille, mikä erityisesti Jeesuksen puheessa olisi ”sietämätöntä”.

Jeesus vastauksessaan opetuslapsille pitää edellä olevaa puhetta pienempänä asiana kuin se, mitä tulee tapahtumaan. Hän kysyy: ”Miten käykään, jos te näette Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä hän ennen oli!” Puhe mannasta ja elämän leivästä olivat tuttuja kuulijoille juutalaisuuden kautta. Mutta Ihmisen Pojan taivaaseen astuminen olisi jotain sellaista, mitä juutalaiset eivät ymmärtäneet juutalaisuudesta käsin. He eivät ymmärtäneet, että Ihmisen Poika oli tullut taivaasta ja sinne Hän olisi menevä takaisin suoritettuaan tehtävänsä.

”Henki yksin tekee eläväksi, lihasta ei ole mitään hyötyä.” Jeesuksen sanat korostavat Pyhän Hengen merkitystä. Tästä Jeesus oli puhunut jo Nikodemokselle: ”Mikä on syntynyt lihasta, on lihaa, mikä on syntynyt Hengestä, on henkeä.” (Joh. 3: 6) Tekstin jatko-osa kertoo meille, mistä me saamme elämää antavan voiman: ”Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä.”

”Teidän joukossanne on kuitenkin muutamia, jotka eivät usko.” Korostus on uskossa. Jumalan yhteyteen tullaan vain uskomalla. Teksti myös selittää, miksi jotkut lähtevät pois, heillä ei ole uskoa. ”Ettei kukaan voi tulla minun luokseni, ellei Isä sitä hänelle suo”: tätä ei pidä ymmärtää sillä tavoin, että Jumala olisi etukäteen valinnut jotkut ihmiset Kristuksen yhteyteen. Hän kutsuu kaikkia Kristuksen luo. Kyse on vapaasta tahdosta. Ihmisen pitää ottaa tuo kutsu vastaan ja työskennellä sen eteen. Mutta ihmisen vapaus on myös sitä, että hän voi kieltäytyä kutsusta eikä kasva yhteen Kristuksen kanssa. Tämä teksti myös yhdistää seuraavaan asiaan, Pietarin tunnustukseen.

Synoptisissa, eli Markuksen, Matteuksen ja Luukkaan evankeliumeissa, Pietarin tunnustus sisältää ajatuksen siitä, että Jeesus on Messias (Matt. 16: 16, Mark. 8: 29 ja Luuk. 9:20). Johanneksen evankeliumin rakenne poikkeaa muista evankeliumeista. Siinä Jeesuksen messiaanisuus on tunnustettu alusta alkaen. Sen takia Pietarin tunnustus on toisenlaisessa muodossa ja hänen vastauksensa Jeesukselle noudattaa tässä evankeliumissa olevaa Jeesuksen opetusta. ”Herra, kenen luo me menisimme? Sinulla on ikuisen elämän sanat. Me uskomme ja tiedämme, että sinä olet

Jumalan Pyhä.”

Viimeinen lause on mielenkiintoinen. Nykyinen ja sitä edeltävä suomennos ovat samanlaisia, lopputeksti on molemmissa sama: ”sinä olet Jumalan Pyhä”. Vanhemmassa suomennoksessa on maininta myös Jumalan Pojasta. Eri kielien käännöksissä joissakin on mukana jossakin muodossa ”Jumalan Poika”, joissakin ei. Kreikankielisessä kirkollisessa laitoksessa se on mukana, sen sijaan alkuperäistekstiä etsivässä Nestle – Alandin teoksessa sitä ei ole. Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumeissa vastaavassa kohdassa on maininta Jumalan Pojasta. Oletan, että alkuperäisessä Johanneksen tekstissä sitä ei ole ollut, mutta se vakiintui kirkolliseen käyttöön muiden evankeliumien vaikuttaessa tekstien käyttöön jumalanpalveluksissa. Kirkon opetukseen tämä asian puuttuminen Johanneksen evankeliumista ei vaikuta, sillä asia tulee selväksi muiden evankeliumien yhteydessä. Voi olla, että Johannes ei ole sitä erikseen kirjoittanut, sillä hänen kirjoituksensa alusta alkaen opettaa Jumalan Pojasta.